OVERDENKING

Deze week zag ik de film ‘Het zoutpad’ naar het boek, een waar gebeurd verhaal, van een echtpaar in de 50 dat door een financiëel debacle van de ene dag op de andere het huis waar ze jaren met veel liefde aan hadden gewerkt kwijt raakt en dakloos wordt. In dezelfde week krijgt de man een diagnose van een zeldzame progressieve ziekte die ook zijn spierkracht aantast. Ze besluiten ondanks zijn fysieke beperkingen samen een wandeltocht te ondernemen langs het kustpad in Zuidwest Engeland, om zo goedkoop mogelijk te kunnen leven en zich te bezinnen op hoe het verder moet. Die tocht is zwaar maar brengt hen ook heel veel. Een vraag die hen steeds vergezelt is: wat is eigenlijk je huis, je onderkomen, waar ben je op je plek?

Hoe lang woont u al in het huis of het appartement waar u nu woont? Voelt u zich er thuis? Hoeveel moeite zou het u kosten om daar weer weg te gaan als dat zou moeten?

Ieder mens verlangt naar een huis, een thuis, geborgenheid, een vaste en vertrouwde plek. Ook een kerk, een Godshuis biedt geborgenheid en vertrouwdheid. Het is veel meer dan alleen maar een gebouw, plek van samenkomst. Daarom raakt het ons ook zo als er een kerk moet worden gesloten, iets wat vandaag op veel plekken aan de orde van de dag is.

Jezus had geen vaste plek van samenkomst, of synagoge, dat was in die tijd zoiets als de kerk. Hij was dan eens hier en dan eens daar. Hij had ook geen vaste woonplaats. Hij trok rond, at dan hier en dan daar, sliep dan hier en dan daar.

Zonder thuis zijn kun je alleen tijdelijk volhouden, dat echtpaar van de film krijgt op een gegeven moment toch weer een dak boven hun hoofd. Maar tijdelijk is voor sommigen ongelooflijk lang. Je zult maar leven als dakloze, je bestaan teruggebracht tot twee plastic zakken. Of je zult maar vast zitten ergens in een vluchtelingenkamp waar zo min mogelijk voor je geregeld wordt, om anderen te ontmoedigen om de tocht ook te wagen. Of in een asielzoekerscentrum of zogenaamde doorstroomplek, samen gepakt met anderen in een kleine ruimte, geen echt huis, maar een doorgangsstation.

Ieder mens verlangt naar een vaste plek om te mogen blijven. Geen reis zonder thuiskomst. Maar Jezus kwam op de aarde en had er geen huis. En tegen wie hem willen volgen zegt hij hier dat ze hun huis moeten verlaten en op weg moeten gaan.

Eigenlijk is het dan wel vreemd dat zijn volgelingen vooral worden geassocieerd met de huizen die ze hebben gebouwd, de kerken, de zichtbare gebouwen, vaste en herkenbare plekken in een dorp of stad. Zoals deze Oosterkerk, zoals de Adventskerk.

Is het dan verkeerd om graag ergens thuis te willen zijn? Om een huis, een plek, te koesteren, geborgenheid te zoeken, om je te hechten? Vraagt het evangelie van ons om daar voortdurend tegenin te leven, om onthechting, om steeds weer alles los te laten? Is dat niet een onmenselijke opdracht?

In de evangelielezing horen we over mensen die zeggen dat ze dat wel willen, op weg willen gaan, met Jezus mee, maar die er diep in hun hart toch voor terugschrikken. De ene zegt dat hij eerst zijn vader wil begraven, eerder kan hij echt niet komen. De andere zegt dat hij eerst afscheid wil nemen van zijn huisgenoten, dan pas kan hij gaan. Jezus zegt dan tegen hen: blijf dan maar liever helemaal thuis. Dat klinkt heel bot en hard. Maar Jezus raakt hier wel aan iets dat wezenlijk is.

Soms wil je helemaal geen stap vooruit doen, wil je eigenlijk alleen maar dat alles blijft zoals het was. Achterom blijven kijken noemt Jezus dat hier. En hij zegt: mij volgen betekent niet achterom maar vooruitkijken en op weg durven gaan, met het gezicht richting de toekomst. En dan moet je ook dingen loslaten. Dingen waar je aan gewend was en gehecht maar die veranderen. Ideeën die je in je hoofd had, maar die toch niet helemaal meer blijken te kloppen.

Ik denk dat wat geloven van ons vraagt vooral is dat we het uithouden in de spanning tussen die twee uitersten: aan de ene kant je ergens thuis weten, geworteld zijn en aan de andere kant bereid zijn om in beweging te komen, vastheid en vertrouwdheid én los kunnen laten. Als Jezus ergens thuis was en is, dan denk ik in de ruimte die deze spanning geeft. Steeds weer staat hij op en gaat hij op weg en staat dan volledig open voor wat zich onderweg aandient. In het bijzonder staat hij open voor hen die in het leven dolende en zwervende zijn, over hen is hij met ontferming over hen bewogen.

Een tijd geleden las ik de biografie van Etty Hillesum, een jonge joodse vrouw, die in de oorlog steeds minder ruimte van leven gegund wordt. Ze zoekt een manier om met de dreiging van buiten om te gaan. Ze doet dat door haar innerlijke ruimte te vergroten. Wat mij trof was wat ze schreef in de laatste weken dat ze nog in haar kamer met uitzicht op het Museumplein in Amsterdam doorbrengt, plek waar ze nog wel mag zijn. Maar ze weet dat het niet lang meer zal duren of ook zij zal worden opgepakt. Vluchten wil ze niet, ze heeft besloten om het lijden van haar mensen te delen, om daar te zijn waar ze anderen van dienst kan zijn, en ze zal vrijwillig meegaan naar Westerbork.

Maar ze is zo ontzettend gehecht aan haar kamer, aan die plek waar ze zich meer dan ooit ergens anders thuis gevoeld heeft, aan haar bureautje, de boom voor het raam, en ze schrijft daar heel mooi over. Tegelijkertijd weet ze dat ze die plek gaat verliezen en probeert ze zich daarop voor te bereiden.

Ze probeert een nieuw thuis te vinden in een innerlijke ruimte, in een diep besef van verbondenheid met God en mensen, en in een roeping die ze steeds sterker voelt. In haar dagboek schrijft ze daarover: *Een ding is wel zeker. Men moet de voorraad liefde op deze aarde helpen vergroten. Ieder beetje haat dat men aan het veel te vele haten toevoegt, maakt deze wereld onherbergzamer en onbewoonbaarder.*

Steeds weer, in steeds andere bewoordingen schrijft ze over haar diepe verlangen om te wonen in de liefde. Dat is als een gebed dat haar draagt.

De voorraad liefde op deze aarde helpen vergroten, wonen in het huis van de liefde, dat is onze diepste roeping en bestemming. Dat is waartoe Jezus allen die hem willen volgen en daar echt ernst mee willen maken en ook ons hier vandaag uitnodigt. Wonen in een onzichtbaar huis dat je zelf niet kunt bouwen, maar dat om je heen wordt gelegd, en dat je overal heen met je mee draagt.

Het is dat huis dat Psalm 84 zo prachtig en vol verlangen bezingt, een plek van goedheid waar alles en iedereen welkom is, alles woont, de mussen mee mogen aan tafel en de zwaluw haar nest vlecht onder de goot, -dat nest, de plek waar ze haar jongeren verzorgt en koestert en zal aanmoedigen om uit te vliegen, de wereld in.

Zoals we zongen in het begin van de dienst: dit huis slijt met ons aan de tijd, maar blijven zal de kracht die wie hier schuilen verder leidt tot alles is volbracht. Moge het ons, ieder van ons en ook ons samen als gemeenschap gegeven zijn om te leven vanuit dat vertrouwen, kome wat komt.